

Actes-resums

Resum de la primera sessió del II Curs d'actualització en ciències de Laboratori Clínic: "Avaluació de la capacitació del personal"

Marta Buxeda Figuerola

Laboratori d'Urgències de Catlab, Consorci Sanitari de Terrassa, Terrassa

El 16 d'octubre de 2013 va tenir lloc, a la seu del Col·legi Oficial de Farmacèutics de Barcelona, la primera sessió del II Curs d'actualització en ciències de Laboratori Clínic: "Avaluació de la capacitació del personal" impartida per Marta Buxeda Figuerola, Responsable del Laboratori d'Urgències de Catlab del Consorci Sanitari de Terrassa, Terrassa.

Un dels requisits per obtenir l'acreditació en la Norma UNE-EN ISO:15189, és que el laboratori d'anàlisis clíniques ha de garantir la competència professional de les persones que hi treballen

La Norma UNE-EN ISO 15189:2012 diu que competència professional (en endavant, CP) és "l'aptitud demostrada per aplicar els coneixements i les habilitats".

Aquesta Norma també diu que la Direcció d'un laboratori d'anàlisis clíniques ha de documentar la qualificació del personal que hi treballa, i que aquesta qualificació ha de reflectir la formació acadèmica, l'experiència i formació apropiada, i la capacitació necessària per les tasques de treball que realitza.

Una definició de CP, no específica per un laboratori d'anàlisis clíniques, la trobem en l'article 7 de la Llei

Orgànica de l'Estat Espanyol 5/2002, on es diu que la CP és "el conjunt de coneixements i capacitats que permetin l'exercici d'una activitat professional d'acord amb les exigències de la producció i l'ocupació".

En la bibliografia es poden trobar diferents propostes o models de com un laboratori pot demostrar o evidenciar la CP del personal que hi treballa.

De les diferents propostes o models publicats, destacarem els tres següents:

- a) Projecte d'avaluació de la CP dels professionals de l'àmbit de les anàlisis clíniques, desenvolupada a Catalunya, l'any 2001 a l'Institut d'estudis de la Salut amb col·laboració de l'Associació Catalana de Ciències de Laboratori Clínic.
- b) Clinical and Laboratory Standards Institute. Training and Competence Assessment; Approved Guideline —Third Edition. GP21-A3. Wayne: CLSI; 2009.
- c) Gobierno de España. Ministerio de Educación. Procedimiento de evaluación y acreditación de las competencias profesionales. Cualificación profesional: laboratorio de análisis clínicos. SAN 124_3. Guías de evidencia de la competencia profesional.

La proposta a) es va desenvolupar a Catalunya l'any 2001, i com a prova pilot es va realitzar l'any 2003. Va constar de dues parts: una prova per escrit i un túnel d'habilitats. La prova per escrit contenia preguntes amb multiresposta i descripció de casos o

situacions, similars a les reals d'un laboratori, en les que s'havia de prendre decisions.

En el túnel d'habilitats es van desenvolupar tasques similars a les reals d'un laboratori.

Els objectius d'aquest projecte eren obtenir informació o evidències de la CP dels professionals de l'àmbit de les anàlisis clíniques per:

- a. Garantir a les institucions i a la societat la CP dels professionals.
- b. Detectar les necessitats de formació continuada.
- c. Demostrar les competències dels especialistes recent formats.
- d. Millorar el curriculum dels professionals de l'àmbit dels laboratoris clínics.

El model b), és la Guia GP21-A3 publicada per el *Clinical and Laboratory Standards Institute*. Aquesta guia diu que:

- a. En un sistema de garantia de la qualitat són fonamentals els programes de formació i l'avaluació de la competència, que l'avaluació de la competència és necessària per demostrar que les persones tenen els coneixements, les habilitats i els comportaments adequats per a desenvolupar el seu treball.
- b. L'avaluació de la competència s'hauria de revisar anualment. La revisió anual hauria d'incloure preguntes teòriques, pràctiques, i preguntes o observacions directes a la

persona avaluada que permetin valorar la capacitat de solucionar problemes o conflictes.

La tercera proposta, la *c)* és la del Ministeri d'Educació del Govern d'Espanya. És una guia per l'evidència de les competències professionals, i està reservada per al personal avaluador.

Aquesta guia dona les directrius a seguir per dur a terme l'avaluació i acreditació de les competències professionals.

La guia desglossa la competència professional en dos camps o àrees, la *tècnica* i la *social*.

La guia diu que competència *tècnica* la conformen el *saber* i el *saber fer*, i la *social* el *saber estar*.

En el *saber* s'avalua la formació acadèmica, la formació continuada, i la pròpia del lloc de treball.

El *saber fer* ha d'evidenciar les habilitats en temes de gestió, organització, logística i execució de les tasques pròpies del laboratori d'anàlisi.

El *saber estar* avaluarà aspectes tals com l'ambient de treball, les habilitats comunicatives entre les persones de l'equip, el compliment de les normes de prevenció en riscos laborals, les relacions amb els clients, el compliment de la Llei Orgànica de Protecció de Dades (LOPD), etc.

Conclusions

De la revisió dels tres models exposats se'n pot treure com a conclusió que per a garantir la CP d'un laboratori d'anàlisi clíniques cal evidenciar els coneixements (o *saber*) i les habilitats (*saber fer* i *saber estar*) de les persones que hi treballen.

I, la qüestió és com fer per evidenciar de forma objectiva aquesta CP.

Les evidències dels certificats de la formació acadèmica, de la formació continuada, dels registres de formació interna, etc., són suficients per demostrar o garantir els coneixements o *saber*?

El temps d'experiència laboral, l'observació directa de la realització de les tasques de treball de l'avaluat per l'avaluador, la no existència de queixes o no conformitats, la valoració del treball ja realitzat, etc. són eines o evidències suficients que permetin valorar les habilitats o *saber fer*?

Per la valoració del "saber estar", serà suficient observar les relacions entre els membres de l'equip, la transmissió d'informació entre l'equip, el tracte amb els clients, el compliment de les normes o directrius en matèria de riscos laborals, ...etc?

Les valoracions basades en les observacions directes, que els avaluadors realitzin els dies puntuals de les seves visites, són suficients per garantir els coneixements i les habilitats?

Els laboratoris d'anàlisi clíniques que es volen acreditar segons la Norma UNE-EN ISO:15189:2013 necessiten garantir la seva CP, evidenciant els coneixements i les habilitats.

Per aconseguir-ho s'haurien d'utilitzar mètodes d'avaluació que fossin objectius, acceptats per l'avaluador i el professional avaluat, vàlids, fiables, factibles per dur-los a terme, motivadors i no punitius.

En resum, les avaluacions haurien d'aportar un valor final positiu que permetessin aconseguir alguns objectius tals com:

- a. Garantir a les institucions i a la societat la CP dels professionals.
- b. Detectar necessitats de formació continuada.

- c. Demostrar la CP dels especialistes recent formats i millorar el currículum dels professionals de l'àmbit dels anàlisis clíniques.

Bibliografia

1. Blay-Pueyo C. Avaluació de la competència professional en anàlisis clíniques. Presentació de la prova pilot d'un projecte d'avaluació objectiva i estructurada. *In vitro veritas* 2004;5, art. 60: <www.acclc.cat/continguts/ivv060.pdf> (Accés 2014-05-24).
2. Clinical and Laboratory Standards Institute. Training and competence assessment; Approved Guideline — Third Edition. GP21-A3. Wayne: CLSI; 2009.
3. Gobierno de España. Ministerio de Educación. Procedimiento de evaluación y acreditación de las competencias profesionales. Cualificación profesional: laboratorio de análisis clínicos. SAN 124_3. Guías de evidencia de la competencia profesional. http://www.educacion.gob.es/educa/incual/pdf/Acreditacion/Guias/GEC_SAN124_3.pdf (consultat: 2014-05-26).
4. Burnett D. Una guía práctica para la Acreditación del Laboratorio Clínico. Barcelona: SEQC; 2005.